

BAŞA DÖNEMEYİZ

Makbule Aras Eyvazi Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu, aynı fakültede Eski Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. *Varlık, kitap-lık, Notos, Virgül, Cumhuriyet Kitap, Öteki-siz, Ç.N., Sıcak Nal, Duvar, Lacivert, Sabit Fikir* dergilerinde ve çok yazarlı kitaplarda deneme, eleştiri, inceleme, çeviri ve öyküleri yayımlandı. Dünya Kitap tarafından düzenlenen Yılın En İyileri ödülleri, Furuğ Ferruhzad'ın *Rüzgâr Bizi Götürecek - Toplu Şiirler* adlı yapıtının Farsça aslından çevirisiyle 2019'da Yılın Çeviri Ödülü'nü aldı.

Kitapları: Öykü: *Sonun Bacakları* (YKY, 2021)

Yayımlanan çeviri kitapları: *Yeryüzü Ayetleri*, Furuğ (Can Yayınları, 2008); *Kör Baykuş*, Sâdık Hidâyet (Kırmızı Yayınları, 2015); *Kış Uykusu*, Goli Terakki (YKY, 2016); *Top*, Gulam Hüseyin Sâedi (Farhad Eyvazi ile YKY, 2017); *Bayel Ağutçuları*, Gulam Hüseyin Sâedi (Farhad Eyvazi ile YKY, 2017); *Rüzgâr Bizi Götürecek - Toplu Şiirler*, Furuğ Ferruhzad (YKY, 2019); *Dendil*, Gulam Hüseyin Sâedi (Farhad Eyvazi ile YKY, 2019); *Ah Ayetleri*, Naser Saffarian (Derya Önder ile, YKY, 2019); *Abşuran*, Ali Eşref Dervişyan (Manos Kitap, 2019); *Pusuda Bir Kurt*, Abbas Kiyarüstemi (Simurg Art Yayınları, 2020); *Korku ve Titreme*, Gulam Hüseyin Sâedi (Farhad Eyvazi ile, YKY 2022).

Hazırladığı yayınlar: *99 Beyit – divan şiirinden beyitler ve çözümlemeleri* (Asuman Susam ve Melike Koçak ile, Can Yayınları, 2008).

Makbule Aras Eyvazi'nin YKY'deki Kitapları

Sonun Bacakları (2021)

Başa Dönemeyiz (2022)

MAKBULE ARAS EYVAZI

Başıa Dönemeyiz

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5974
Edebiyat - 1714

Başa Dönemeyiz / Makbule Aras Eyvazi

Kitap editörü: Fahri Gülluoğlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 44452

1. baskı: İstanbul, Nisan 2022
ISBN 978-975-08-5337-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2021
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/yapikrediyayinlari](https://www.facebook.com/yapikrediyayinlari)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

*Furuğ Ferruhza'da,
Bitmeyecek bir gönül borcu hesabına...*

I.

Kar Topluyor Güneş

İbrahim Gülistan (Şâhi)

1.

Hızlı adımlarla yürüyor, telaşlı değil. Omuzlarında, yapılması gerekeni yapacak olmanın kurşundan ağırlığı... Bir taksiye biniyor. Varken yok olmak. Varken yok olmak, yürürken yürümez olmak, gülerken bütün kaslarının öylece durması... *Ve işte böyledir, biri ölür ve geride kalır biri.* Düz gidelim. Taksici, arada dikiz aynasından, yüzünde belirdiğini düşündüğü, ne olduğunu kendisinin de bilmediği garip bir şeye bakıyor. Ölüm, bir yüzde neyi değiştirir?

Derrus'a diyor kısaca. Işıklar bir bir yanıyor, karanlığa çekiliyor caddeler, dükkânların kepenkleri kapanıyor. Yarın o kepenkler tekrar açılacak, kepenği hızla indiren o eller bunun farkında, peki ya açılmayacak olduğunda, o zaman da fark ediyor mu ellerimiz her şeyi?

Keşke hava bu kadar kararmadan gelebilseydi, daha önce. Bir sokak köpeği karşıdan karşıya geçmeye çalışıyor, sütlü kahve rengi, tüyleri atıştıran kardan yer yer ıslanmış. Sağa sola bakmıyor, onlar kırmızı ışıpta beklerken yola adım atıyor, biraz ilerliyor, gözleri korkulu, geri çekiliyor. Şâhi çiçeğim, canım, niçin dünya bunca korkunç şeyle dolu, bunca korkunç mahkumiyetlerle, bunca korkunç ihtiyaçlarla, hastalık ve delilikle?

Sabah yüzü solgundu. Gök mavisi elbisesi vardı üstünde, yakasında da bir tavus kuşu. Ufacık, kuyruğu renk renk konuşan, camdan bir tavus kuşu. Bakışları yakasına kayınca, gözlerini süzerek omuz silmişti. Şâhi gülmüştü. Senin bir gülüşün yeter Şâhi.

Alt sokaktan gireyim mi Beyefendi, ilerde yol çalışması vardı asfalt delik deşiktir şimdi?

Anahtarını hazırlıyor. Şimran caddesine gireceğiz. Senin bir tatlı sözün yeter. 87 numara evet, burada durur musunuz? Duruyor, parayı uzatıyor, üstünü almıyor. Yalnız senin ellerine güveniyorum. Bu dünyada sevmeye layık olan yalnız sensin ve bir de ağaçlar. İkiniz de yeşerir tazelenirsiniz, ikinizin de gölgesi var, ikinizin de nefesinden ıtırılı kokular yayılır ve kökleriniz topraktadır. Toprak ki ondan başka hakikat yoktur. Yalnız ikiniz varsınız Furuğ'u seven. Başka kimse yok. Hiç kimse!

Kar hızlanmış. Kapının önüne gelince bir an duruyor, bunu yapabilecek mi gerçekten? Şâhi hep hazırsın, her şeye. Hiçbir şey senin dengeni bozamaz. Hep mantığın ve aklın gücüyle dimdik ayaktasın. Senin olduğun yerlerde insanlara bakıyorum, onların sana bakışlarına. O bakışları gördükçe içimin kadifesinde yıldız yıldız yayılıyor aydınlığın. Anahtar kilitte dönüyor, kapı açılır açılmaz Mirza ayaklarına dolanıyor, girişte öylece duruyor, yarı karanlıkta. Yutkunuyor.

Ayakkabılığın yanında Furuğ'un bordo çizmeleri, çamura batmış. O çamurlara bakıyor İbrahim, çizmelerin boynu bükük duruşuna. *Tüm varlığım karanlık bir ayettir benim.* Kedi miyavlayarak bacaklarına sürünüyor. Bir şey almışlar benden, bilmem kim, ne zaman, nerede? Belki de daha ben doğmadan almışlar onu benden. İşte o yüzden böyle yersiz yurtsuz, kimsesizim!

Sokak lambasının sarı ışığı salona doluyor, yazı masasının üstü hep olduğu gibi karışık. Önce oradan başlamalı, hayır önce Mirza'ya bir şeyler vermeli. Mutfağın ışığını yakıyor, çat diye bir ses, ampul patlıyor. Karanlıkta oracıktaki sandalyeye çöküp ağlamaya başlıyor. Sessizliği hiç yerinden oynatmadan. Gözyaşlarının yanaklarından sıcak akışımı duyuyor. Varlığına dökülen ölüm mürekkebi yayılıyor, geçmişe, şimdiye, geleceğe.

Mirza yere uzanıyor, iki patisinin üstüne koyuyor başını, uzun tüyleri şaşkın, gözleri tedirgin. Birbirimizi düşüncelerimizin polenleriyle döllemeye başladık biz Şâhi. Çöktüğü sandalyeden kalkıyor

sonra. Gözlerini eliyle siliyor, kendine ait değilmiş gibi gelen elle-riyle. Koridorun cılız ışığında mutfakta kediye verecek bir şeyler arıyor, buzdolabında sabahtan kalma bir iki dilim peynir. Sabah bu peynirden o da... Burnundaki damar yoklukla uyuşup yanıyor, dudakları yanıyor, gözleri yanıyor, içinde birden devrilen her şey alev alıyor. Kedi peyniri yiyor köşede.

2.

Sabah nasıl uyanmıştı, rüyasında ne görmüştü? Bugünün son günü olduğunu düşünmüş müydü? Bir an olsun, yüzünü yıkadıktan sonra aynaya bakarken gözlerinde daha önce hiç görmediği bir karanlık görmüş müydü? Aynada kendine bakarak gülümsemiş miydi? Hep yaptığı komiklikleri yapmış mıydı, arkasında Şâhi'isinin ona baktığını hayal ederek. Sen benim arındığım pınarsın Şâhi çiçeğim, yüzümden akıp beni temizleyen, beni kurtaran, kötülüklerin elinden kurtaran... Sen benim düşmanım bile olsan güvendiğim tek düşman olurdun.

İnsan kendi ölümünün işaretini görebilir mi yüzünde, ellerinde, sesinde, etraftaki eşyalarda? Savrulup durduğum bu yeryüzü rüzgârında beni tutup toprağa dikensin sen Şâhi, ölümün nefesini erteleyensin. Yakınlarda anlattığı bir rüyayı hatırlıyor. Arabaya binerken eteği kapıya sıkışmıştı, hızla çekiştirirken de yırtılıvermişti. Şah meydanına Bertolucci'yle buluşmaya gitmeden önce eve uğramak zorunda kalmışlardı. Bach çalmıştı radyoda yol boyu. Ve o, rüyasını anlatmıştı.

Bütün rüya tek bir film karesi gibiydi Şâhi, gün doğumu vakti, güneşin kızılığı sisle beraber yayılmış ormana, sık ağaçlıklı bir orman değil ama bu. Derken bir geyik beliriyor sisin içinde, yalnız başına bir geyik, yaklaşıyor ve şırıl şırıl akan nehrin sularına uzanıyor, ayağını temkinle bir taşa koyuyor. Ağaç yapraklarının yansıdığı, berrak suya değdiriyor ağzını, uzun güzel boynuzları göz alıcı. Kulakları ormanın seslerinde, kana kana su içiyor. Suyun üstünde küçük halkalar yayılıyor. Sonra ayağını çekiyor taştan,

başını kaldırıyor, sesleri dinliyor, iri parlak gözlerini yavaş çekimde gibi kapatıp açıyor. Ve arkasını dönüp ağaç dallarının arasında kayboluyor.

Masaya doğru yaklaşıyor, sarı opal masa lambasını yakıyor. Feridun getirmişti bunu Münih'ten. Feridun... Ne haldedir? Küçükken mahallemizin oğlanları Feridun'la kavga edecek olsalar, ben çıkardım karşılıklarına Şâhi. Kavga etmek nedir bilmezdi. Onun yerine ben hakkından gelirdim herkesin. Benden korkarlardı. Feri, canımdır benim. Gözlerine baktığımda ağlayasım gelir, karanlık ve alabildiğine ıssız bir orman nefes alıp veriyor onun gözlerinde, ama dallarından her an kuşların sevinçle havalanabileceği bir orman. Çocuk gibi saf, çocuk gibi katışıksız duygularla dolu.

Elinin değdiği son kâğıtlar mı bunlar? Şâhi canım, nihayet üç gündür beklediğim mektubun geldi. Londra'ya geldiğimden beri yağmur yağıyor. Ben seni özlüyorum. Yağmur yağıyor ben seni özlüyorum. Üç gündür senden haber bekliyordum, üç gündür bir şey kaybetmiş de kaybettiğinin ne olduğunu bile anlayamayan, bakışları boşluğa asılı insanlar gibi caddelerde yürüyordum. İçimde senin sesin, sessizlik kuyularına bata çıka yürüyordum. Mektubunu aldım, elinin değdiği o kâğıtlara canım feda, kelimelerine, harflerine, harflerinin kıvrımlarına canım feda.

*inanalım
soğuk mevsimim başlangıcına inanalım
inanalım düş bahçelerinin yıkıntılarına
işsiz, devrik oraklara
ve tutsak tohumlara
bak nasıl yağıyor kar ...*

Bu o şiir. İbrahim'i alt üst eden, içini yakan şiir. İşte şuraya, şu yeşil koltuğa oturarak okumuştun, daha iki gün önce, elindeki sigaranın külü uzayıp halıya düşmüştü. Gecenin ve şiirin ağırlığıyla şişmişti gözleri, sesi... Açılan bir kapıdan kar soğuğu gibi yayılmıştı kelimeleri. Kelimelere inanıyorum Şâhi, bir onlara. Benden geriye

kelimeler kalacak, içime gömülen hayattan söke söke çıkardığım kelimeler... Ve senin sustukların, senin susup benim haykırdıklarım. Bu kelimelerle yaşamaya devam edeceğim, kalbimin atışını onlara emanet edeceğim. Herkesin hatırasında sesim çınlayacak. Kelimelerim dolaşacak dünyanın göğünde ve kanat çırpacak başka dillerin sesleriyle de.

Hep yeşil koltuğun üstünde duran rengârenk ufak yastık yere düşmüş. Bacak bacak üstüne atar, sabah güneşinde bu koltuğa oturur, dışarıya bakardı ve kafasında düşünceler uçuşurken gazetesini okurdu. Hep dörde katlayarak sayfayı, bir elinde sigarasıyla ve demli çay bardakta soğurdu. Şâhi sen gittikten sonra da bu evdesin, bu evin her yerinde. Banyonun fayanslarına yansıyan çıplaklığın, uzaktan bana seslenişin, ellerinin bedenimdeki sıcaklığı, bakışından dökülen ışık... Her an, her dakika seninle yaşıyorum. Nereye gidersem gideyim, merkezinde hep senin olduğun bu ev, dönüp duruyor içimde. Öyle ki başka hiçbir şey düşünemez, hiçbir şey yapamaz oluyorum.

Bunları almalı, bütün el yazılarını, kimsenin onlara dokunmaya hakkı yok. Hepsini yanında getirdiği çantaya dolduruyor; masanın üstündeki mürekkep lekeli, sağı solu çizimlerle dolu, şiirlerin nehirler gibi aktığı sarı saman kağıdından sayfaları. Ben öldükten sonra Şâhi... Sen öldükten sonra her şey devrilsin Furuğ, her şey! Zaman, son çukuruna akıp bitsin, yeter ki ben o ıstıraplı geride kalışı yaşamayayım!

*kuş havada
tehlike ışıklarının üstünde
bihaberliğin irtifasında uçuyordu
ve mavi anları
cılginca deniyordu
kuş, ah, sadece bir kuştur*

Masanın üstündeki saati alıyor eline, ince deri kayışlı ufak saati. Ne zaman çıkarıp koydu bu saati buraya acaba? Deride bileğinin

izi, kayıştaki dört delikten ikincisi katlanıp kırıışmış. En çok ihtiyaç duyduğumuz yerden terk etmeye başlıyor hayat bizi Şâhi, çünkü işte o bağlanıp tutunduğumuz yer, incelmeye başlıyor zaman geçtikçe. Sevdığımız yerden hırpalamaya başlıyoruz herkesi, her şeyi. O yüzden istemiyorum bu bağları. Tek başıma dengede durmak istiyorum. Tutunmak alışmayı getiriyor, alışmak birden düşüşü. O düşüşe dayanamıyorum. Sen, bu hayatta tutunduğum tek varlık, beni hem ayakta tutan hem azıcık öteye gitmeye kalksan, azıcık uzağıma düşsen uçuruma yuvarlayacak olan.

Saat 21.43 Puran çıkıp gelir belki bu akşam buraya. Anahtarı yok, ama çıkıp gelebilir, kendisinin burada olduğunu düşünerek. Avcundaki saate bakıyor bir süre, öylece, sonra cebine koyuyor. Puran'la tanıştıkları o günü hatırlıyor. Firdevsi kafede. Başıyla ölçülü bir selam vermiş, çok sıcak davranmıştı. Söyledikleri İbrahim'in hoşuna gitse de nedense ondan pek hoşlanmamıştı. İnsanlar keşfedilmesi zor adalara benzerler İbrahim Bey. Furuğ kardeşim olduğu halde ben bile onu tanıdığımı iddia edemem.

Kâğıtların altında bir şey daha var, yüzüğü! Bunu takmamış demek bugün. Nasıl olur? O kadının yanına gittiğinden beri her gün takıyordu halbuki. Tüsi zorla götürmüştü, kadın da çıkarıp bu yüzüğü vermişti. Gözlerimin içine uzun uzun baktı Şâhi, ne gördüyse ona inanamıyormuş gibi. Bu yüzüğü tak çocuğum, deyip parmağından çıkarıp verdi. Bu yüzüğü hiç çıkarma. Sonra da elini başına koyup gözlerini kapatmasını söylemişti, beş on dakika öylece tutmuştu elini. Yüzüğe bakarak şöyle demişti sonra Furuğ: Şu helikopteriyle Kerec barajına düşüp ölen Fransız yönetmen vardı ya Albert Lamorisse, işte ona derhal bu ülkeden git yoksa öleceksin demiş ve adam bir aya kalmadan kazada ölmüş. Helikopterin niye düştüğü de anlaşılamamış. Bunları söyledikten sonra oturup ağlamaya başlamıştı. Şâhi, şu gök kubbe altında insanoglunun yeni bir şeyle karşılaşacağına inanmıyorum. Hayatın çekirdeğini rezalet oluşturuyor ve tekrarın tekerrürü. Benim âsi ve avare ruhum için dünyanın hiçbir köşesinde sığınmak ve huzur yok. Hayatım geçsin istiyorum, bu yükü bir an evvel maksada götürüyüm diye yaşıyorum.

3.

Mutfaktaki musluğun damlama sesleri sessizliğin derisini geriyor. Çekmecelere geçmeli. Bu yüzüğü takacağım artık, içimi rahatlatıyor. Pervin gördü parmağında ve çok beğendi, demek sana iyi geldi, o zaman bir hafta yüzükleri değişelim dedi. Kabul ettim, çıkarıp verdim hemen. Ama sonra gece geç saate kadar oturdular, hava da dondurucu derecede soğuktu. Sohrap'la onları eve bırakalım dedik. Bilirsin gözümde hiç değeri yoktur böyle şeylerin, ama o yüzüğü çıkarıp verdikten sonra içim pişmanlıkla doldu, o gece bir çiçeğin aniden solması gibi içimde bir şey solup öldü sanki. Arabada o kadar sancı çekiyordum ki artık dayanamadım ve onların evinin önüne geldiğimizde hayatta yapmayacağım şeyi yaptım, özür dileyerek yüzüğümü geri istedim.

Sarı koltuğa oturuyor İbrahim, yıkılır gibi, avcunda o yüzük. Fahri Hanım dün Kanune Sinema'da Puran ile yan yana oturmuş. *Ev Karadır*'ın gösteriminden sonra orada herkesin bizi parçalamaya hazır beklediği o söyleşide, ikimiz ter dökerken sevgili karın Fahri, Puran'a demiş ki kadınlar hiç rahat bırakmazlar İbrahim'i. O da arada peşlerine takılır gider, gezer, tozar, bıkınca da gelir bana sığır, yaptıklarını anlatır. Sonunda da ciddi bir şey değildi, benim yerim senin yanın der, bu hep böyle oldu!

Fahri öyle şey söylemez Furuğ, hem ne demiştik, kimsenin söylediğini ciddiye almayacağız dememiş miydik? Bırak konuşsunlar, bırak ne isterlerse söylesinler, onlar bizim dışımızda. Onlar bizim dışımızda değil Şâhi, onlar ellerinde kazma duvarlarımızı parçalamak için bekliyorlar. Kendimi bir sümüklüböcek gibi hissediyorum. Bahçemizdeki sümüklüböceklerin üstüne tuz dökerdi annem ölsünler diye. Ben çığlıklar atar, annemin elini ısırırdım, sonra o kolumdan tuttuğu gibi savurur odaya kilitlerdi beni. Üstüne tuz dökülünce eriyip suya dönüşürlerdi, varlıklarından hiç iz kalmazdı o ufak su birikintisinden başka. Bu şehirde herkes üstüme tuz dökmek için fırsat kolluyor, ama benim için çığlıklar atıp kendini paralayan kimse yok!